

Uitvraag mkb-financiering

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Waarom is informatie over mkb-financiering belangrijk?

3 Wat is het doel van de pilot en hoe ziet de uitvraag eruit?

4 Wat zijn de resultaten van de uitvraag?

5 Evaluatie van de pilot en wat zijn de vervolgstappen?

1 Inleiding

Sinds Q1 2023 heeft een werkgroep, bestaande uit het Ministerie van Economische Zaken (EZ), Nederlands Comité voor Ondernemerschap, Stichting MKB Financiering (SMF), Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en de Nederlandsche Bank (DNB), gewerkt aan een beter inzicht in de verstrekte financiering aan het midden- en kleinbedrijf (mkb). Volgens de werkgroep zijn relevante, representatieve en kwalitatief goede cijfers over mkb-financiering zeer belangrijk voor het voeren van een heldere op feiten gebaseerde discussie en voor het ontwikkelen van effectief beleid. Bestaande databronnen schieten hiervoor tekort.

Als voorbereiding op een structurele en betere rapportage over mkb-kredietverlening heeft de werkgroep een eenmalige rapportage ontwikkeld, de zogenoemde "Uitvraag mkb-financiering". Hiervoor heeft de werkgroep – in samenspraak met verschillende financiers van het mkb – definities en rapportagerichtlijnen opgesteld, zodat we een gemeenschappelijk en een zo helder mogelijk beeld hebben van wat we verstaan onder mkb-financiering.

DNB heeft – gezien haar expertise op het terrein van financiële statistische rapportages – het voortouw genomen in het ontwikkelen van de uitvraag en het verwerken en analyseren van de cijfers.

In dit rapport komen onder meer de bevindingen van de pilot-fase aan de orde en staan we kort stil bij de fase daarna.

2 Waarom is informatie over mkb-financiering belangrijk?

Nederland kent ongeveer 1,5 miljoen mkb-bedrijven, die ongeveer tweederde van de economische waarde van het Nederlandse bedrijfsleven uitmaken. Het mkb zorgt voor werkgelegenheid en is een motor voor economische groei. Als relatief kleine en wendbare ondernemingen zijn mkb-bedrijven ook belangrijk voor innovatie.

Voor een gezonde ontwikkeling van de mkb-sector moeten mkb-bedrijven aan voldoende (en betaalbare) financiering kunnen komen. Betrouwbare cijfers over mkb-financiering – waar zowel de markt als de politiek achter staan – zijn essentieel voor het volgen van de financieringsmarkt en voor het identificeren van en het reageren en anticiperen op kwetsbaarheden in de markt. Betrouwbare cijfers zorgen voor (a) het voeren van constructieve en effectieve, op feiten gebaseerde, gesprekken over mkb-financiering met verschillende stakeholders in de politiek en de samenleving (b) het ontwikkelen van overheidsbeleid en -instrumentarium (zoals de Borgstelling MKB-kredieten) en het onderbouwen en aantonen van de effectiviteit daarvan en (c) een effectievere bedrijfsvoering door financiers (bijvoorbeeld door benchmarken).

Het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Bedrijfsfinanciering laat zien dat knelpunten bestaan bij financieringen onder EUR 1 miljoen en dat een volledig correct beeld van de financieringsmarkt ontbreekt vanwege ontbrekende cijfers over mkb-financiering.

Op de markt voor mkb-financiering zijn de afgelopen jaren nieuwe aanbieders en nieuwe financieringsvormen verschenen. Deze dynamiek zal zich naar verwachting voortzetten. Vooral over niet-bancaire financiering van het mkb zijn minder cijfers beschikbaar. Daarnaast sluiten bestaande rapportages over mkb-financiering niet op elkaar aan, omdat er verschillen bestaan in methodologie, in mate van detail en in definities. Het combineren van de verschillende rapportages tot één uniforme rapportage voor zowel bancaire als niet-bancaire financiers zorgt niet alleen voor betere cijfers, maar is ook (kosten-)efficiënter.

Cijfers over mkb-financiering moeten inzicht bieden in zowel uitstaande als nieuw verstrekte financiering en zouden vragen moeten beantwoorden als: welke soorten mkb-ers zijn er (naar bedrijfstak en naar eenmanszaak versus overige mkb-ers) en welke financieringsvormen gebruiken ze (naar soort, omvang en looptijd). Deze elementen komen terug in de pilot. Daarnaast kunnen vragen spelen zoals: (a) verschillen de kosten van financiering naar soort krediet en ondernemer en kan dit een obstakel vormen voor het verstrekken van voldoende financiering (renteklassen) en (b) is een gebrek aan verstrekte financiering een vraag- of aanbodprobleem (aantal krediet-aanvragen versus afwijzingen). Dit zijn onderwerpen die wellicht in een latere rapportage aan de orde kunnen komen.

Het verstrekken van cijfers is een afruil tussen de waarde van de informatie en de kosten van het verzamelen en rapporteren ervan door de financiers. Aan het opzetten van een uitvraag of een structurele rapportage gaat een kosten-baten analyse vooraf, zodat rapportagelasten niet buiten-proportioneel hoog zijn.

3 Wat is het doel van de pilot en hoe ziet de uitvraag eruit?

Tijdens de pilot moet een aantal zaken helder worden:

- Welke cijfers zijn – op hoofdlijnen – het meest relevant voor de stakeholders?
- Kunnen deze cijfers – conform de gewenste methodologie – door de financiers worden opgeleverd uit hun systemen?
- Wat zijn de belangrijkste bevindingen over de markt voor mkb-financiering o.b.v. de eerste cijfers?

De methodologie van de uitvraag sluit zoveel mogelijk aan bij de methodologie van reeds bestaande (statistische) rapportages van banken. Hierdoor kunnen cijfers uit verschillende rapportages makkelijker naast elkaar worden gezet en in perspectief worden geplaatst. Bovendien worden zo additionele rapportagelasten tot een minimum beperkt. Centraal in de methodologie staat de afbakening van het mkb. De uitvraag sluit aan bij de mkb-definitie uit de geamendeerde Capital Requirements Regulation (CRR): een onderneming is mkb indien de jaaromzet op geconsolideerde basis maximaal EUR 50 miljoen bedraagt. Deze definitie is bekend bij en wordt reeds gebruikt door de banken en is relatief eenvoudig te implementeren. Het financieren van ondernemingen buiten Nederland is niet meegenomen in de uitvraag.

De uitvraag schetst een volledig beeld van de mkb-financiering door cijfers van zowel de bancaire als de niet-bancaire financiers aan boord te nemen. Een steekproef van 38 instellingen heeft meegedaan: 3 banken, 7 dochters van banken en 28 overige niet-bancaire financiers.

In de uitvraag zitten de volgende onderverdelingen:

- Opgenomen versus niet-opgenomen financiering
- Uitstaande versus nieuw verstrekte financiering
- Aantal contracten versus nominale waarde
- Obligoklasse van de opgenomen financiering
- Soort opgenomen financiering (incl. minder reguliere vormen als factoring/lease, crowdfunding/lending)
- Looptijd van de opgenomen financiering
- Sector (ESA2010) van de mkb-onderneming
- Bedrijfsklasse (NACE 2.0) van de mkb-onderneming

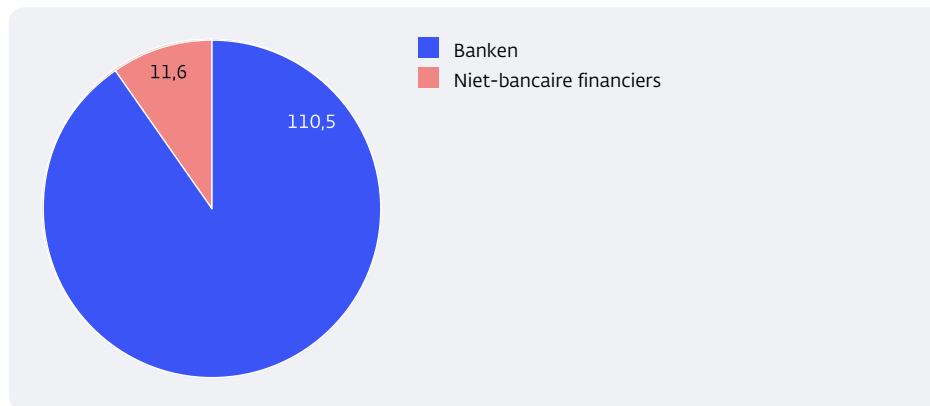
De uitvraag bevat cijfers over het derde en vierde kwartaal van 2024.

4 Wat zijn de resultaten van de uitvraag?

Als we spreken over de cijfers van de banken, dan zijn hierin de dochterondernemingen van banken die zich bezighouden met mkb-financiering ook opgenomen. De cijfers van de niet-bancaire financiers hebben betrekking op de overige financiers die geen onderdeel uitmaken van een bankconcern.

- De totale financiering aan het MKB door banken en niet-bancaire financiers bedraagt EUR 122 miljard (ultimo 2024). Banken hebben ruim EUR 110 miljard aan uitstaande financiering en de niet-bancaire financiers ruim EUR 11 miljard. Banken blijven daarmee de grootste financier van het mkb. Dat geldt niet alleen voor de uitstaande financiering, maar ook voor de nieuw verstrekte financiering in het vierde kwartaal van 2024.

Figuur 1 Totaal uitstaande mkb-financiering eind 2024 in miljarden euro's

Logischerwijs is de uitstaande waarde van de financiering het grootst in de hogere obligoklassen.

Tabel 1 Totale uitstaande mkb-financiering naar obligoklasse in miljarden euro's

Obligoklasse	Totaal
< 25.000	2,1
≥ 25.000 - < 50.000	3,0
≥ 50.000 - < 250.000	20,9
≥ 250.000 - < 1.000.000	32,8
≥ 1.000.000	63,2
Totaal MKB	122,1

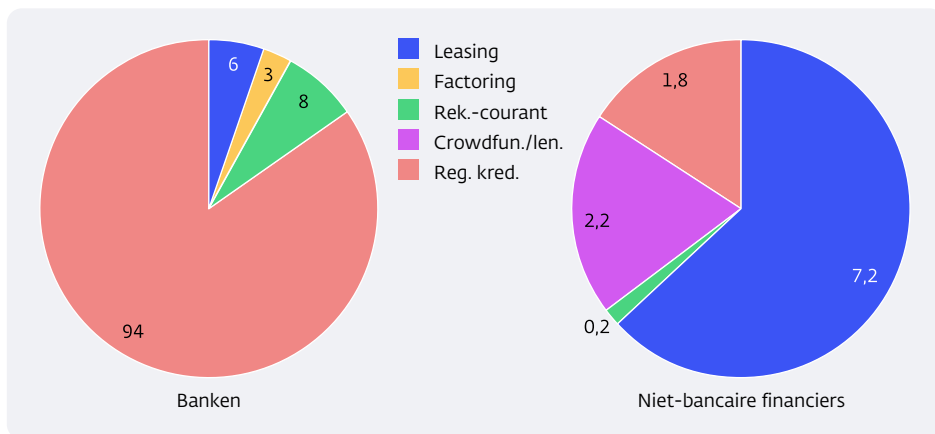
- In alle obligoklassen is de financiering van banken dominant. Wel zijn niet-bancaire financiers in relatieve zin belangrijker in de kleinere financieringen (kredieten tot EUR 50.000).

Tabel 2 Aandeel naar uitstaande waarde van niet-bancaire financiers per obligoklasse

Obligoklasse	Totaal	Bedrijven	Eenmanszaken
< 25.000	39%	35%	47%
≥ 25.000 - < 50.000	33%	30%	40%
≥ 50.000 - < 250.000	16%	15%	20%
≥ 250.000 - < 1.000.000	9%	8%	17%
≥ 1.000.000	6%	5%	10%
Totaal MKB	9%	8%	19%

- Banken zijn voornamelijk actief in reguliere kredietverstrekking, terwijl de niet-bancaire financiers vooral andere vormen van financiering aanbieden, zoals leasing en crowdfunding en -lending. Banken bieden ook factoring en leasing producten aan, maar dan alleen via hun dochter-ondernemingen.

Figuur 2 Financiering van het mkb naar financier en financieringsvorm in miljarden euro's

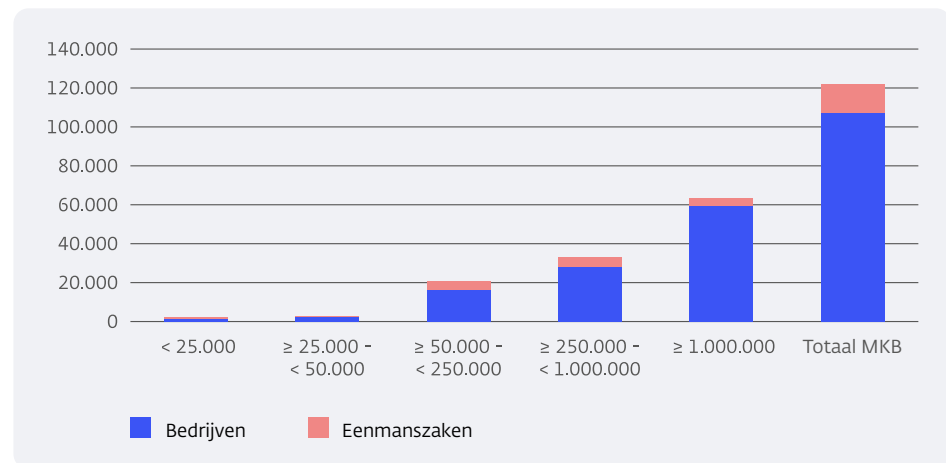

Tabel 3 Totaal mkb-financiering naar soort financiering in miljarden euro's

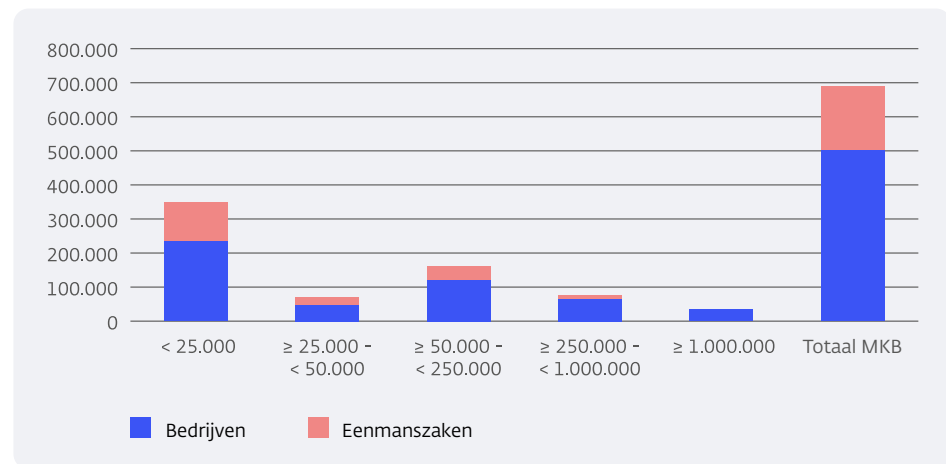
Soorten financiering	
Leasing	13,2
Factoring	2,7
Rekeningen-courant	8,4
Crowdfunding/-lending	2,2
Reguliere kredietverlening	95,4
Totaal MKB	122,0

- De helft van alle contracten (ongeveer 350.000 contracten) heeft een uitstaande waarde van minder dan EUR 25.000. Tegelijkertijd heeft de helft van de uitstaande waarde (ruim EUR 60 miljard) betrekking op financiering van meer dan EUR 1.000.000. De gemiddelde contractgrootte bedraagt bijna EUR 180.000, voor eenmanszaken is dat bijna EUR 80.000 voor overige mkb-ondernemingen ruim EUR 210.000.

Figuur 3 Uitstaande mkb-financiering eind 2024 in miljoenen euro's

Figuur 4 Uitstaande mkb-financiering eind 2024 in aantal contracten

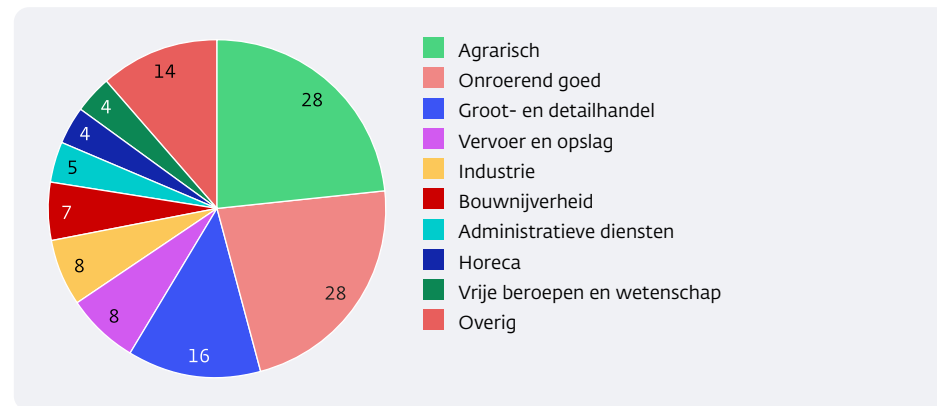

Tabel 4 Gemiddelde contractgrootte per obligoklasse en soort mkb-onderneming

Obligoklasse	Totaal	Bedrijven	Eenmanszaken
< 25.000	6.041	6.149	5.820
≥ 25.000 - < 50.000	43.715	44.815	41.204
≥ 50.000 - < 250.000	129.376	132.789	119.139
≥ 250.000 - < 1.000.000	436.388	434.138	450.503
≥ 1.000.000	1.783.608	1.753.380	2.434.755
Totaal MKB	177.082	213.767	79.005

- De banken en niet-bancaire financiers verstrekken voornamelijk mkb-financiering aan de agrarische sector, de exploitatie van onroerend goed en groot- en detailhandel. Meer dan de helft van de mkb-financiering gaat naar deze bedrijfstakken. De financiering van de agrarische sector komt bijna exclusief van de banken, de niet-bancaire financiers spelen hier nauwelijks een rol.

Figuur 5 Financiering van het mkb naar bedrijfstak in miljarden euro's

- In het vierde kwartaal van 2024 hebben de financiers bijna EUR 7,5 miljard aan nieuwe financiering verstrekt (in totaal bijna 35.000 contracten). In het vierde kwartaal hielden de nieuwe verstrekkingen en aflossingen elkaar min of meer in evenwicht waardoor de uitstaande financiering nauwelijks veranderde.

Tabel 5 Nieuwe financiering in Q4 2024 in miljoenen euro's

Obligoklasse	Totaal	Bedrijven	Eenmanszaken
< 25.000	192	160	34
≥ 25.000 - < 50.000	201	173	33
≥ 50.000 - < 250.000	1.011	890	138
≥ 250.000 - < 1.000.000	1.728	1.487	241
≥ 1.000.000	4.330	4.047	285
Totaal MKB	7.462	6.757	731

Tabel 6 Nieuwe financiering in Q4 2024 in aantal contracten

Obligoklasse	Totaal	Bedrijven	Eenmanszaken
< 25.000	13.857	10.163	3.694
≥ 25.000 - < 50.000	6.032	5.079	953
≥ 50.000 - < 250.000	9.443	8.220	1.223
≥ 250.000 - < 1.000.000	3.699	3.143	556
≥ 1.000.000	1.717	1.580	137
Totaal MKB	34.748	28.185	6.563

- De banken nemen in het vierde kwartaal van 2024 bijna 80% van de nieuwe kredieten voor hun rekening, de niet-bancaire financiers 20%. Ook in de nieuwe verstrekkingen is het aandeel van de niet-bancaire financiers bij de kleinere kredieten relatief groot.

**Tabel 7 Aandeel naar de waarde van nieuw verstrekte kredieten
Q4 2024 van banken en niet-bancaire financiers**

Obligoklasse	Banken	Niet-bancaire financiers
< 25.000	41%	59%
≥ 25.000 - < 50.000	46%	54%
≥ 50.000 - < 250.000	59%	41%
≥ 250.000 - < 1.000.000	81%	19%
≥ 1.000.000	91%	9%
Totaal MKB	82%	18%

5 Evaluatie van de pilot en wat zijn de vervolgstappen?

5.1 Evaluatie van de pilot

In de pilot hebben we zoveel mogelijk relevante dimensies meegenomen om tot relevante cijfers voor de stakeholders te komen. Toch blijken er nog aanvullende behoeften te zijn zoals informatie over de kosten van financiering, met name de rente (of andersoortige kosten) die de mkb-onderneming voor zijn financiering periodiek moet betalen. Dit kan door het opnemen van renteklassen (analoog aan de obligoklassen) in de uitvraag. Op die manier kan achterhaald worden of de kosten verschillen tussen soorten mkb-ondernemingen (eenmanszaken versus bedrijven), tussen soorten financiers (banken versus niet-banken), en wellicht zelfs tussen soorten bedrijfstakken en tussen soorten en omvang van financiering.

Daarnaast bestaat behoefte aan informatie over de discrepantie tussen de vraag naar financiering (o.b.v. financieringsaanvragen) en het aanbod van financiering (o.b.v. verstrekte financiering). Op die manier kan achterhaald worden in welke mate er frictie tussen vraag- en aanbod bestaat.

Uiteraard moet de waarde van nieuwe informatie worden afgewogen tegen de kosten van het verzamelen en beschikbaar stellen van die informatie door de financiers van het mkb.

In de uitvraag was de informatie over de financiering naar looptijd het minst waardevol. Een overgrote meerderheid van de financiering heeft een lange looptijd (meer dan één jaar). Dat zou een element kunnen zijn dat in een toekomstige uitvraag niet meer opgenomen hoeft te worden.

Wat betreft de methodologie en definities, overwegen we enkele veranderingen of verduidelijkingen door te voeren in toekomstige uitvragen:

- Ondernemingen met een geconsolideerde jaaromzet van maximaal EUR 50 miljoen worden gezien als mkb. Echter, voor sommige branches zien de financiers zelf een onderneming met een lagere omzet dan EUR 50 miljoen al niet meer als mkb (zoals bij de exploitatie van onroerend goed). De mkb-definitie moet mogelijk worden aangepast afhankelijk van de branche van de onderneming.
- Bij het registreren van aantallen (i.t.t. volumes) zorgt het aantal contracten voor een ander inzicht dan het aantal klanten. Als een klant meerdere contracten heeft, wordt ieder contract onder zijn eigen obligoklasse gemeld. Als men op klantniveau kijkt, dan zouden alle contracten van een klant worden samengenomen onder de hogere obligoklasse. Daarnaast kan kijken naar klantniveau ervoor zorgen dat de niet-opgenomen financiering toeneemt, omdat de creditsaldi van de klant worden samengenomen en van de uitstaande financiering worden afgetrokken. Een contractniveau hanteert daarentegen een meer bruto zienswijze. Onderzocht moet worden wat inhoudelijk gezien de voorkeur geniet: meten op klantniveau of contractniveau.
- Het contractniveau en faciliteitsniveau lopen soms door elkaar waardoor de financiering niet goed in de uitvraag verantwoord kan worden (bijvoorbeeld als onder een contract verschillende instrumenten vallen met verschillende eigenschappen). Ook hier kan het niveau van registreren verduidelijkt worden zodat financiering eenduidiger gemeld kan worden.
- Een statistische rapportage is meestal bruto van aard. Dat betekent dat credit- en debetsaldi niet gesaldeerd mogen worden. Echter, hierdoor kan het bruto geleende bedrag de kredietlimiet overschrijden, omdat geen rekening wordt gehouden met creditsaldi van de klant. Vanuit een beleids- en economisch perspectief heeft bruto de voorkeur, omdat het een beter beeld geeft van de werkelijk voor investeringen aangewende middelen in de reële economie. Onderzocht moet worden hoe een bruto rapportage verenigd kan worden met een goede registratie van de kredietlimieten en de benutting daarvan.

- Het opnemen van ongeoorloofde roodstanden in de rapportage kan zorgen voor een enorme stijging van het aantal contracten, terwijl daar een relatief klein bedrag tegenover staat. Dit kan ook de verstrekte financiering in de laagste obligoklasse vertekenen. De behandeling van ongeoorloofde roodstanden moet beter beschreven worden in de methodologie.
- Sommige producten hebben zeer specifieke eigenschappen waarover de methodologie duidelijker kan zijn (zoals bij factoring).
- De pilot heeft aangetoond dat de gebruikte steekproef van de overige niet-bancaire financiers niet voldoende representatief was, zeker voor bepaalde financieringsvormen. In de uitvraag zijn daarom de cijfers van de niet-bancaire financiers opgehoogd om tot representatievere waarden te komen. Dit benadrukt dat met name voor niet-bancaire financiers de markt beter in kaart moet worden gebracht en werk gemaakt moet worden van een blijvend representatievere steekproef. De markt voor bancaire financiering is daarentegen overzichtelijker en minder heterogeen, waardoor populatiebeheer relatief eenvoudiger is. Echter, ook daar is de huidige steekproef niet volledig representatief en ontbreken banken die relatief gezien actiever zijn in de markt voor kleinere kredieten.

5.2 Wat zijn de vervolgstappen?

De partijen die betrokken zijn bij deze pilot (Comité voor Ondernemerschap, Ministerie van Economische Zaken, NVB, SMF en de aan deze pilot deelnemende financiers) onderkennen de waarde van informatie over de financiering van het mkb. Daarom herhalen we de uitvraag in 2026. Om te bepalen of met een structurele rapportage inzicht kan worden verkregen in de (non-)bancaire financiering van het mkb is meer onderzoek nodig naar de vormgeving van de wettelijke basis van de rapportage.

Deze vervolgstappen sluiten aan bij de adviezen van de gezant van het nationaal covenant mkb-financiering. Daarin komt het belang van een structurele rapportage rondom mkb-financiering naar voren, en het belang van een solide wettelijk kader daarvoor.

De Nederlandsche Bank N.V.
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
020 524 91 11
dnb.nl

Volg ons op:

 Instagram

 LinkedIn

 X

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM